

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/1
Рукотисе сале уредника Крунска 71.

Уредник:
ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 15. фебруара 1927.
БРОЈ 2. — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.:
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изаила 1. и 15. у месецу. — Годишња прет-
плата 48 динара. — Примерак 2 динара.

Наш оптимизам

Можда не ће бити згорага да се сјетимо неких истина из модерне колективне психологије и да их доведемо у везу са настојањима данашњег женског покрета.

Прва је тачна истина, да је велика *важност моралних сила* у животу сваке групе људи. — Узмемо ли, да се морал утврђује навикама, што их полагано скупамо одгојем и животом, онда ми жене смијемо смионо гледати у будућност, јер имамо иза себе читаве вијекове, гдје је управо жена својом моралном снагом суперјорна над мушкарцем. Међутим не смијемо заборавити ни на другу чињеницу: у свим великим борбама, револуцијима и преиратима могу се наједном раскрилати, уздрмати моралне силе и може нестати добрих навика, а погавати се могу и некадашњи идеали. — Хоће ли према томе женски покрет да успије у борби за женска права, мора да сачува код нових жена багнвијени морал, да се покрет не сруши сам у себи, ако му темељи пропадну настајањем тих најважнијих сила.

Друга је психолошка истина, да свака група људи показује интензивну *субјективност*. И жене се једице отеле том закону. Данас није мушкарци једна запрека у женској развоју, него има ту јача сила, а то је нека духовна депресија код самих жена. Жене не вјерују довољно ни у себе ни у своје силе, а не морамо се томе ни чудити. Од малих ногу расте велик број девојачки у приликама, гдје је жена потињена, слабије образована, везана само у кућу или зарађује свој крух врло примитивним и тешким пословима служавке, раднице, тежакине. Расту девојачки у друштво, гдје „женски посао“ значи „мање плаћени посао“. И сада није чудно, да то делује тако субјективно, те се читава таква генерација жена не може тргнути напријед, јер им се чини, да је онај поредак, што су га гледале годинама око себе, једини прави поредак у људском друштву. Таква су мишљења за разна, и појединачне се једва искине из тог зачараног круга. Школа има такође своју субјективну моћ, а не управља је тако, да би придружила поносу у девојчици. У школи се упознаје премало лепих женских типова, премало радних жена и премало жена, које би девојчицама могле бити идеали. Иза свршене средње школе осјећамо некако с горчином у души, да су све историју стварали мушкарци, а гдјегд је се утјелао на коју жена, али чешиће као љубавница него као културна радница. А девојчице не би морале поинијети у живот такву слику, која као мора притиште и гушити у њима вјеру у женски рад, та било је светих, талентованих и радних жена, само би се морали с њима упознати. Стога би био један од првих послова женског покрета, да настоји како би се жене пробудиле из тог наметнутог као хипнотичког сна и како би почеле оптимистички гледати на женски рад и тежње.

Треба тако управо програмски заносити све лијепо, што историја знаде

о женама. Из савременог живота у доловини и у туђини треба да жене сазнају за сваки успјех, сваки позитивни рад. То је обичај свих феминистичких удружења у туђини. Свако ново знање за жене, сваки успјех у знању, одмах се приближемо, да то читају тисуће жена и у њих расте понос, вјера у успјех. Зашто да и ми не употребимо исту методу. Не смијемо се из скромности бојати таквих похвала, јер су нам потребни свијетли примјери, да нас придигну и да субјективно делују. А велика је моћ субјективне жеље. Не чини ли нам се свима на примјер, да је „Одол“ добра вода за уста? Јесмо ли му можда упознали хемиски састав? Нијесмо, али смо већ хитлају пута видјели написану ту ријеч и зато мислимо, да је „Одол“ бољи од осталих вода. Можда је слично и с нашим вјеровањем у мушки рад, а женски рад нам је још непозната фирма, непознато имена, коме треба само реклама, а вриједност му је једнака.

Трећа је психолошка истина, да у животу сваке скупине људи и свакога народа имају велику и страшну моћ оне силе, што заједно саминавају *потребу*. Под њеном гвозденом песницом постаје могућим и оно, што се прије чинило немогућим. Потреба је на примјер за вријеме рата трансформирала све увјете људске егзистенције, она је научила људе на многе послове и научила их подношћу свикаве напоре. За вријеме рата порасла је брзина авиона од 80 на 220 км у сату, а тежина авиона смањила се испод половине. — Потреба је и у покрету жена једна од најјачих сила. Она ствара и од жене оно, што се прије чинило невероватно. Ми данас доиста видимо, да жена у борби за опстанак иде све корак по корак даље, лађа се иде нових послова, о којима прошле генерације није ни савале. Жене успијевају у новим знањима као лијечнице, фармацевткиње, професори и т. д., јер постоји у душевном животу *адапација*. Човек се прилагоди у нове прилике, а дух је у жене пластичан и због то се она показује вриједна на разним подручјима. Не смијемо заборавити, да је и мушкарци прошло кроз велику школу адаптације, док се претворило из слободаног пастира, ловца, земљорадника у чиновника, инжињера, творничког радника. Женски покрет је настао из шале него из велике социјалне потребе и ми се надамо, да ће га она штитити својом неумољивом руком.

Према томе бисмо могли одредити женски покрет по прилици овега: он настаје из велике социјалне потребе, која помаже жени, да се адаптира и снађе у новим приликама; он треба да искине жену из сугерираних увјерења о њеној слабости и мора да и жена одржи свјежесте и живе моралне снаге, хоће ли да дође до успјеха.

Велике су то задаће и траже још много тихог, сигурног рада, али нам се отварају лијепа погледи у будућност.

Загреб Др. Марјана Крав

Јохан Хајнрих Песталоци

(Успомена на стогодишњицу његове смрти)

„Све за друге, ништа за себе“

Мало је људи у прошлости, а поготову и садашњости, који су циљ свога живота гледали у преображају живота опште. Мало је њих, који су се могли славати гласу са висина и уздицима изнад својих слабости до самоодрицања. Али је још мање оних, који су — унапређивањем својих бољих импулса — у истини заслужили благодарност, сиромашног и напавеног човечанства“ у толикој мери, да су на њиховим надброници и другим споменцима могле бити узречане никак ненадмашне речи: „Све за друге, ништа за себе“. Један од тако ретких људи био је Јохан Хајнрих Песталоци, оснивач народне школе у Швајцарској и васпитач човечанства, чија се успомена на стогодишњицу од смрти прославља 17. ок. м. широм целог културнога света.

Ј. Х. Песталоци желео је још од детињства, како он сам каже, „да запустити изворе невоље, у коју је падао народ кога њега“. Он је желео, да нађе пут, који би и најсиромашнијег човека извукао из беде и патње и довео до извесног благошата. Тога ради изумио је свој пољопривреду. Али, како је убрзо увидео, да се народу може помоћи једино ако би се оспособио, да се сам помаже, целокупна његова делатност пренета је на васпитање. Јер, „кад би само рад и зарлада били потребни да убрше сиромаше, онда би се могло брзо помоћи, али то није тако. И код богатих и код сиромашних треба да је срце у реду, ако се жели „да буду срећни“. Човек се услед тога мора уздићи у својој унутрашности. Он се мора васпитавати тако, да се оспособи да и при оскудици земаљских блага буде задовољан својим животом; мора се васпитавати за сиромаштво“. Ако се човек не уздигне у својој унутрашности, он — „и при највешњем сјају своје спољашње славе — пада испод стања пројакца, који се стварно духовно уздигао“. За овако опет васпитање није довољно, ако се развија само интелектуална страна човека. Право васпитање тражи хармонично развијање свих духовних моћи, развијање на религиозно-моралној основи.

Као основ сваког правог васпитања, па и свега друштвеног и државног уређења, Ј. Х. Песталоци истиче породични живот. За њега је породица велика школа свих социјалних врлина. У својим списанима: „Вечерњи часови једног пустаника“, „Како Гертруда учи своју децу“, „Линхард и Гертруда“, „Лаубова песма“ и др. Ј. Х. Песталоци указује на очеву кућу као на извор благослова, који у животу људском развија најплеменитије цвјетове религиозности и моралности. Он указује, колико добро мајка може учинити за право васпитање, и стара се да је убеди „у величину и светлост васпитачког позива“. „Добра, нежна мајко“ — каже он — „као што си Богом постав-

љена за прву хранитељку свога детета тако си Богом постављена и за прву његову учитељку. Твој утицај, твој целокупан утицај неопиан је за развитак духа и срца твора детета“. У томе убеђењу Ј. Х. Песталоци уздиже из мрачне позадине у селу Боналу, које описује у својем најплетеним делу „Линхард и Гертруда“ (гл. 17^а), мајку пуну љубави и поуздања у Бога. Он велича жену, која светлосно својом душевном задовољношћу и срећне осветљава своју кућу од густих и тамних облака домаћих брига. Ту идеалну жену Ј. Х. Песталоци истиче као слику небескога сунца: „Читаоче, ја тражим небеску о тој жени, која би ти још лебдела пред очима... Много је, што ћу рећи, али ја се тога бојим. Тако сунце Бојке иде својим путем од јутра до мрака. Твоје око не примећује његове кораке и твоје ухо не чује његов тон. Па ипак при његовом заласку ти знаш, да не се отет родити и дејствовати, да ће заргавати земљу, док не сазру њени плодови... Та слика велике мајке, која хода изнад земље, слика је Гертруде и сваке жене, која уздиже своју кућу до светлине и заслужује небо мужу и деци“. — Заста, лакше и нежније од овога не може се представити знајач племените мајке за васпитање и живот своје деце.

Домаће васпитање, помоћу мајке, прво је у процесу развијања и оно оставља најдубље трагове у образовалу децијих карактера. Оно је основ и за школско и за грађанско васпитање. Јер школа треба да се јави као помоћница и допуна породице. По Ј. Х. Песталоцију школа треба да подигне васпитаника, развијањем његових унутрашњих моћи, на ступањ општег образовања; да га оспособи, да се сам помогне“ и да тако доспе у боље стање него што је. Целокупна настава треба стога да даје вешт у вештима за образовање карактера, него за добијање знања. Исто тако и држава са своје стране мора допријети, да се створи благостање код њених грађана. Од нарочитог је интереса у том погледу учење. Ј. Х. Песталоција о првој ствари. Неједнакост земаљских посуда за њега је чињеница са којом се мора рачунати. Поседити или лична својина — каже он — „освећено је нашим друштвеним уједињењем, а ми смо друштвено уједињени осевеним поседитишћом“. Како је његово порекло нас не тиче, али нас се тиче, како се искоришћује и како се сме искоришћавати. У том погледу најзријавију основицу пружа хришћанска религија. Само изнутра, унећењем правог хришћанско-социјалног уређења, може доћи оздрављење економије и друштвене кризе. „Очистите најпре своју унутрашњост, па ће постати чиста и вапа спољашност“.

Целокупан живот и рад Ј. Х. Песталоција почива на религији. За њега је религија нешто највеће. Она једина може

дати јачину према свему, што је у свету добро и корисно. „Извор праведности и сваког светског благослова, извор љубави и братског смисла човечанства поклањају на великој религиозној мисли, да смо деца Божија и да је вера у то истину сигуран основ сваког светског благослова. У тој великој мисли религије лежи увек дух сваке истините државне мудрости, која тражи чит народни благослов. Јер свака унутарња сила моралности, светлости и светске мудрости почива на том основу људске вере у Бога“. На тој вери је и Гертруда заговорила о свој васпитачки рад, па је зато и постала светога пример свих времена.

Тако је Ј. Х. Песталоци писао још пре сто година; писао је за време, у коме породични живот још није био у оваквој кризи, у каквој је сад. И ми, у духу Ј. Х. Песталоција можемо рећи: Дајте нашој деци мајке, које схватају сву величину и светину свога позива; дајте им мајке, које ће од својих домова начинити школу за право васпитање, које се жели поправка и индивидуалног и друштвеног живота. Али у исто време дајте им друге васпитаче, који ће моћи да приме Песталоцијеву неспособност: „Моје срце је које ме све“. Ја хоћу „да жртвујем свету своје срце“; хоћу „да васпитам људе, који траже баш то и ништа друго“. Дајте људе, који ће по примеру Ј. Х. Песталоција чинити „све за друге, ништа за себе“. То све дајте, да се у духу и нашога народа подигне величанствени споменак овоме у истини правом васпитачу, човечанства:

Београд

Др. Јордан П. Илић

Политички преглед

1. Унутрашња политика

Извршни избори за области самоуправе у месту да уврсте радикалско-радикалску коалицију дали су повод за раскид те коалиције. Одмах, по српшеним изборима, г. Радић и неки његови посланици почели су да наглашавају јасно и отворено извесне појаве терора које су, по њиховом схватању, чиниле приликом избора. Г. Радић је овим појавима образложио своје држање према влади, односно према њеном радикалском делу, и тражио смењивање двојице министара г. Максимовића, Министра Унутрашњих Дела и г. Сркића, Министра Правде. То отворено захтевање и упуло остајање при том захтеву, дошло до оставке владе г. Узуновића.

Тако је отворена криза. После конститувања у Двору, Н. В. Краљ посерио је мандат за састав коалиционе радике владе г. Узуновића. Г. Узуновић покушао је да створи коалицију између радикала и демократа, али је овај покушај пропао због питања Г. Максимовића. Демократе тражили су да Г. Максимовић не добије Министарство Унутрашњих Дела, а нису имали ништа против да добије ма који други ресор. Радикали нису хтели пристати на тај захтев и покушај с радикалско-демократском коалицијом пропао је.

Сасвим неочекивано, и до данас још необјашњиво, дошло се до коалиције радикала и Слов. Људске Странке.

По свим изгледима, ова нова влада имаће за задатак да проведе буџет кроз скупштину, па можда, да изврши и нове изборе за Народну Скупштину. У сваком случају та ће се нова влада, у току кратког времена, појачати или демократима или радикалима, а да можда да настави успешан рад у Скупштини на изради нових закона који чекају на ред, или ће ићи на нове изборе с пролећа.

II. Спољашњи преглед

Спољна политичка ситуација је предоднахитно у знаку кинеско-енглеског сукоба. Енглеска је, нагледа, решена на отприце мере према Кини, или како то она објашњава, на мере за заштиту интереса Европе у Кини, односно Шангају.

Како ћемо то питане с Кином има колонијални карактер, то су силе без колонија искључене из његовог решавања, што важи нарочито за Немачку. Француска, као колонијална сила, неће, по својј прилици, улазити активно у то питање због тренутног свог расположења према Енглеској. Италија ће, врло вероватно, заузети држање, слично енглеском држању, због нових доста битних односа између Енглеске и Италије у разним питањима. Мусолини мора негде да

мути, а то сад чини у Кини и у Албанији, пошто је Кина далеко, а Албанија мала.

У сукобу између Кине и Енглеске заинтересована је, по традиционалности, и Русија. Русија је у овом питању на страни Кине. То може довести до сукоба између Русије и Енглеске, односно за сада, до прекида њихових дипломатских односа.

Односи наши са Албанијом и са Италијом у вези са питањем такта између Италије и Албаније, нису додвој одређени. Главна наша која влада данас у том питању јесте тумачења да ли ће према Албанији протекторско улогу имати сама Италија или Друштво Нарада. Ово друго тумачење било би сјајкако олакшање ситуације.

Теорија и пракса

Расправе о државном буџету за год 1927/28 у финансијском одбору Народне скупштине јасно показују разлику међу теоријом и праксом оштеђења у државном господарству. Не само сваке године, него скоро сваког месеца кроз више година тумачили су нам, где и како ће држава штедити, какви ће се резултати тиме постићи: стабилизација валуте, проваљ пољопривреде, благостање грађана и много још лепих ствари, које радо чујемо. Али све до данас није изведено ни један озбиљан предлог за штеђење; иницијевана дезинтеграција државних предузећа, нису одвојени инвестициони кредити из редовног државног буџета, није изведена реформа централне управе, нити имало још изједначене порезе, нити функционисују области и општине самоуправе. Све што би имало довести до стварног побољшања није извршено. Годинима и годинама „штедим“ већ на тај начин, што се редуцирају на стотине и стотине државних службеника, што се са одбијаним додатека за скупшћу „санирају“ поплављени, а сами чиновници падају у дугове, и што се сад спремамо за градњу „Нантеона“, који ће коштају две стотине милиона. Теорија је поставила врло озбиљна начела, пракса их је изолцирала у фарсу на рачун наредбишних.

Али ипак нису расправе у финансијском одбору без начела. Врло тачно извршују то начело „експедитивно“ рада. Досад су експеловали неколико стотина државних службеника, све државне бербе рада, оделења за социјалну политику при 4 жупаније, све државне месне заштите дечије и младежи, кредитне за помоћ сиротињи, инвалидима, за путеве, наплате, за унапређење пољопривреде и шумарства, за хигијенско унапређење и т. д. Али одговорни фактори нису предложили ни један озбиљан наред за комуријализацију државних предузећа, нити за инвестиционе кредитне буџета — све ће то бити још материјал за декларације по зборницима и за програме. Буџет са свима изабраним партијама пописане партију за пензије, помоћ не незапосленост, сиромаштво и занемареност младежи, упропаштале је доволно рђаве путеве и претрпеле плодно земљишту да га и даље спасавају прилози државних службеника. Државна предузећа биће и даље пасивна, пољопривреда остаће на степену најпримитивније господарства, железнице пруге и путеви, као први услов за економско подизање, остаје у спекулативним сферама.

Кад је био у расправи буџет Министарства Трговине и Индустије, констатовао је Господин Министар Трговине ово: „Све што се сада догађа у народној привреди, има узрок у раду за ових

6 до 7 година и у самоме раду Држава и парламент бацали су иррационално стотине хиљада динара. Тако се десило случај да држава унела у једно предузеће 40 милиона динара, које је било нерентабилно“ („Време“ од 23-1-1927). Министар Трговине неусумњиво има тачне податке о државном господарству. Ако он даје онакв суд, немамо узрока да би сумњали у начела, по којима се врши „штеђења“.

Диспозициони фонд Мин. Спољних Послова износи 56 милиона. Како ће бити употребљен и како је био употребљен ранијих година, кад је био још виши, то нико од обичних грађана ове земље не зна. У дебатни каазај је један изврше посланика да смо из тог фонда придобивали пријатеља као н. пр. председника албанске републике.

Шест до седам година разабрајали смо стотине хиљада, диспозициони фондови прогутали су милионе, а инвалиди просјаче, пољопривреда пропала, ушкунта су оделења за социјалну политику, која коштају за целу годину милион и по, избрисане су све државне бербе рада, које је увео Закон о заштити радника (а на свима међународним конференцијама о социјалним питањима имаћемо своје представнике). Да ипак не би остао буџет само свупоранја књига бројева, него да буде у њему и мало хумора, имамо буџет Министарства за изједначавање закона са министром и шифером... Само је тај хумор скуп.

Темељну штедњу објављали су у самој државној управи тиме, што ће смањити Закон о централној управи број министарстава, пошто се тек после осам година спознала, да је седмачки министарства лудску. Логички би било да би овај закон већ важио пре расправе о буџету и логички би било да би знале области самоуправе, на које предлаже један део рада министарства, своји делокруг и имале фиксиране приходе. Буџет би морао већ давати скупшћу сукоб делокруга министарстава, ушкунтих министарства и делокруга областних самоуправа. Али закон о централној управи је тек у одбору и док пребрзи пут до пленума скупштине проћи ће 1. април, кад почне да важи нову буџет. И тај једноставан, административни рад није извршн и. Ко ће још да верује да ће икад доћи прва рационална штедња?

Теорија и пракса о штеђењу дају утисак као да је у овој земљи врло мали број правих, искрених патриота.

Љубљана Алојзија Штеби

Приложите за фонд листа.

Женски Покрет у Сарајеву

Женски Покрет, који је врло адекватан, али је био у негоди што није имао својих просторија, — отпочео је са свим чланов свој рад од како је отворио свој клуб у Сопићовој ул. 15-11. Осим часова у којој се храни око 30 сабора, отворени су теачени кухана и теоретске наставе из домаћинства, француски и енглески теџајеви. Осим тога често наврати у Клуб која девојка (нарочито из провинције) тражили посла или посредовања да га добије, а што се брзо учини.

Осим разних предавања које с времена на време приреди Ж. П. је направљено програм и замолио истакнутог господу да одрже предања на за њихово објављивање жена. — Замолење личности одвадале су се врло радо и предавања су отпочела са успехом. Прва три су већ одржана, а што је врло симпатично, и мушкарци поседују овај семинар, те се осећа једнодушност код потребе оваких предавања. Низ наведених тема и предавања је:

- 24. јануара Др. Перичић: Организација државе
- 28. јануара Др. Павичић: Видовдан, Устав.
- 31. јануара Др. Павичић: Краљ и Централна Управа.
- 4. фебруара Зора Илић: Скупштина.
- 7. фебруара Др. Тановић: Дужности и права грађана.
- 11. фебруара Др. М. Јојић: Самоуправа.
- 14. фебруара Др. М. Јојић: Комунална политика.
- 18. фебруара В. Јелавић: Порезни систем.
- 21. фебруара Васо Ристић: Национална Економија.
- 25. фебруара Васо Ристић: Буџет.
- 28. фебруара Др. Јово Кршић: Држава и правда.
- 4. марта Др. Смилана Кршић: Брачно право.
- 7. марта Др. Н. Стојановић: Политичке странке у нашој држави.
- 11. марта Др. Урош Круљ: О парламентаризму.
- 14. марта В. Јелавић: Савез Народа (Интернационал сединте мир) итд.

Као што се види, Ж. П. обилно схвата грађанске дужности, те солидарно радом спрема своје чланове да их оно достојно преузму. — Ј. Ч.

Женски покрет у Пољаревцу

Обласна Организација Женског Покрета објавила је рад у својој канцеларији и прогласила дају који се налазе у згради Окружног Земаља.

Протекторату је предочили задатак да прихвати и да помогне сваку жену која пади и да је заштити у свакој прилици.

У истој канцеларији председница Обласне Организације госпођина Др. Љешевихева вршише свакодневне бесплатне лекарске прегледе очујачи, дечије и мајаче и давају потребне савете о нези здраве и болесне дечије.

Другарски састанци Женског Покрета Загребачког

У последње вријеме одржана су у просторијама Ж. П. загребачког (Академички трг 12) три другарска састанка. Г-ђа проф. Мира Волвајка-Концана говорила је о женском покрету у нас, г-ђа Јована Тановић, професор Ш. гимназије београдске о женским клубовима и организацији у Енглеској, а г-ђа Кристина Хајнер одабрала је тему ситан феминистички рад.

Ширите око себе круг преглатниња.

Фонд листа	
За фонд листа приложили су:	
Пренос	3120
10. Женски Покрет Крагујевца	500
11. Жен. Покрет Слав. Брод	600
12. Чланице Жен. Покр. Слит	1000
13. Мица Влајић адв. привреник	50
14. Драгић Јоксимовић кмет пр.	50
15. Мара Сарачевић	50
16. Миљена Тодоровић сек. К.С.С.	100
17. Мил. Атанасковић секр. Н.С.С.	200
Београд	Свела . . . 5670

Шта свага жена тражи да зна?

Једна од најважнијих равноправности коју су жене у својој држави досада стекле јесте право да могу бити државни службеници, „органи државне целине“, како каже Устав. Чл. 2 државна о чиновничкој служби и који у ствари јесте дословно пренет први став чл. 19. Устава, гласи: „Сва звања у свима струкама државне службе подједнако су доступна под законским погодбама свима држављанима... ит.“ Несумњиво, у овом праву, подражавајући се и жене, — па и оне су држављанине С.Х.

Чиновнички закон полази од наведеног уставног принципа, и разрађује основна начела државне службе, кака прописује услове за ступање у државну службу како жене, „ко“ (чл. 1, 2, 3, 4, 12, 13, 17, 62, и др.) кака регулише постојећа женска чиновничка права (чл. 38, 43, 113, 153), како „државне службе... ит.“. Иначе, у другим законима, најважнише среске „у службеник“, „чиновник“. Не би се могло, дакле, само из специјалних наређења о службеницима извести право жена на државну службу, већ то извире и из осталих, махом општих прописа. Они се подразумевају лица оба пола. А и оне чланови у којима се закон изражава именима мушког рода, по својој општој природи односе се и на жене. Тако и у службеницима. Употреба мушког рода је ту само један историјски остатак, који јасно показује да је у негдашњем чиновничком праву, државна служба била привилегија мушкога пола. Данас, остала је само именица.....

Врло је мало прописа чиновничког закона донесених специјално с обзиром на пол службеница. То су нпр. чл. 113 који предвиђа одсуства службенице на порођају, затим, чланови који говоре о војној обавези службеница, као нпр. чл. 4, 5, чл. 10, 12 и др.

За наређења и каријеру државних службеница у закону о чиновничцима нема више никакве нормативне забране — оваквих можда има још у којем застарелом специјалном закону —, и жене би могле бити инспектори, начелници, помоћници министара, срески поглавници, велики жуупани, судије, итд. Оне, дакле, могу бити и врховни јавне власти.

У питањима привалности државних службеница није закон тако повољан по државне службенице. Још мање, решење Министарског Савета о додацима на скупоћу од 17. априла 1924.

Може се и разумети и бранити пропис чл. 38 зак. о чиновн., који неутални и нежењеним лицима смањује старану; на ст. 3 истог члана, који супружницима државних службеница даје право на једну старану. Могу се објаснити и прописи који додате на жену и децу дају могућност (чл. 43 зак. о чин. и чл. 8 рен. о дод.) — јер закон сматра да на ову децу дужност издржавања породице. Свима тим прописима ипак не одукуда морална и дълга и социјална тенденција. Али не може се ни бранити ни правдати чл. 11, решења о додацима, који државној служ-

беници удотјао за државног службеница одузима још лични додатак. Да ли се уредбама додатој ојој пропис. — Небојато за супруге државне службенице да се не обогате од државних прихода, ако би жене остале лични додатак онакв какв је имала док није ступила у брак? Или је можда мислио да се државне службенице имају обавезати на неудавање?

Ово наређење није у духу закона о чиновницима, а противан је уставним начелима једнакости и равноправности. Небојато му морални и социјални квалитети и он се осећа као чиста неправда. — Истина, уредбама је покушао ову да ублажи. Смањено је за половину мањи додатак једнога од супружника и дао је мужу додатак на жену. Али све то укупно не достиже суму која је одузета.

Да ли су овакви прописи у интересу углед државне службе? — Лица ван брака не могу ови издржавати. Овакве мере, зар не иду на руку дивљим браковима? — Кад сама држава својим прописима отежава легалне свех својих службеница — противно чл. 28. Устава, по коме треба брак да штити — зар се неће најпознатија који ће венчање

схватити као непотребну формалност, за њихове околности врло скупу; јер их лишава још сталног месечног прихода? — И најзад, зар је у духу прописа чиновничког закона да се службеном лицу с обзиром на пол одузимају приходи које оно својим радом стиче?

Овакве неправде имају своја корена у оној невољи нашега друштва да се женама у борби за отпстанак за поштен рад не даје одговарајућа награда, а за неморал плаћа и преплату.

Зашто су државни финансијски интереси морали да претегну баи на штету Брака државних службеница? — За своју чиновничку равноправност жене су се још и упорно бориле. Право на државну службу је једно јавно право и оне га данас имају. Равноправност за коју су се бориле постала је начело нашег државног права. За доследно спровођење његово оне ће се и даље борити. И у тој борби неће бити усвојене Помоћи ће их једна одбрана мањина оних људи који су у своја друга примили борбу са животом. Јер ако је чл. 11. био уперен против жене службенице, он је погодио и њихове мужеве државне службенице.

A. B.

Хоћемо здраву породицу

Здрава породица је један од најважнијих услова за правалан развистак сваког народа. — А са колико се мало знања и савести (у целоме свету, па и код нас) оснивају породице! Зашто толико егзампна?

Изнешемо овај пута разоран утицај полних болести (нарочито туберкулоза) на развистак породице.

Нећемо да испитујемо и осебујемо несвесне погрешке учињене при склапању бракава; и њих има доста. Али врло често један од супружника, најчешће човек, и ако свестан свих и најстрашњих последица, ипак болестан ступа у брак. Жртва овакве и обести и несвесности јесте жена. Ми не можемо да пређемо без протеста преко овога. У овоме случају, узимајући у заштиту жену, ми се залажемо за мајку и њен пород, ми се залажемо за здраву породицу, за срећнију будућност човечанства.

Ми знамо да у друштву има много и скептика и покварених људи; ипак зато ми смело испитујемо следеће речи, јер су истините.

Жена, здарава, са пуно снага, улази у нов живот, у брак. Тај сан често кратко траје. А јавна, старност, у толико је страшица. Ако се симптомима полних болести испоље видно и осетно онда ће жена ипак благоверно моћи и умети

бама и све мање друштва узимају уско племенико обимље.

Највећи број женских друштва сачињавају „Коло Српских Сестара“, која постаје у свима великим местима, као самостална друштва, а сва стоје у вези са Главним Одбором Колоа Срп. Сестара у Београду.

Ова друштва су, добрим дијелом, постојала још рата, под именом: „Добротворне Задруге Српкиња“, и сачињавају „Савез Добротворних Задруга Српкиња“ основан 1910. У Сарајеву су биле све Задруге, њих 20 на броју, а орган Савеза био је „Српска жена“, покренут 1912.

Хрватске жене, прије ослобођења, нијезе имале посебних женских друштава, него су сарађивале у културно-просветном друштву „Напредак“, као женске подружнице. Послије ослобођења оне се одвајају, организујући се посебно, у друштва „Хрватска жена“. Године 1919 основан је и Хрв. Католичка Женска Удруга у Сарајеву.

Муслиманске жене такође су се почеле бунити на рад јавна ослобођења. У фебруару 1919 године оснивају у Сарајеву, на хумано-привредној основи, друштво „Освијатње“, а 1921 организује се, опет у Сарајеву, женска подружница „Аргета“, муслиманског културно-просветног друштва. Подружница „Аргета“ — а има, у ваједици са „Колом Срп. Сестара“,

да затражи лекарску помоћ; штетне последице биће брзо у неколико уклоњене. Али — у случајевима где се болест подмукло усели у организам, тако да тек у току труднице најбије — разочарање је још страшније: радост да ће постати мајком брзо код младе жене замењена тежаким осећајем неочекиваног побачаја. Жена готово увек себе окривљује за овај несрећни случај. Она верује да није довољно пажње обратила на своје стање, да је дијаза теже предмете, да је претеривала у раду и т. д. Побачаји и рођења мртва деца у оваквим случајевима доналежу се врло често. А кад се напад досете толико и телесног и душевног мучења роду жене дете, ово како оно по најчешће изгледа (наводимо знакове који и лицима надахују у очи): табани и дљавици новорођенчови покривени су пљомкима; у тежим случајевима појављују се равна крварења која се по најчешће завршавају смрћу. Доцније, кад (иако) ти први знаци пробу, тек што мајка поверује да јој је дете оздрављиво а већ се појављују други знаци тежесте болести: катар носа, обужење коже итд. Откуда је све то, шта се матај? И врло често тек се сада тражи савест лекарев. Настају лечења, но најчешће тешка зараза оставила је већ и сувише дубоке трагове у младој организму.

И тако због неизлечене болести ро-

дителца деца морају да носе последице да страдају невино.

Ко је крив за ово? Болестан родитељи друштво које законима није регулисало склапање бракава и тиме осигурало заснивање здравих породица?

Признајемо, има неразумних и несавесних људи и баи зато у толико више законодавци су криви, прет нардом су криви они који граде законе.

Тако је данас. Шта ће бити сутра? Сутра биће боље, мора да буде боље. Жена увек, а кад постане равноправни члан друштва још са више успеха, тражиће и само правне законе. А такав ће закон бити и закон о склапању бракава. Законем немо приморати оне који склапају породицу да, прет него што склопе брак, лекарским уверењем докажу да су за брак способни, да су способни да стварају здрав наштају. Ако пак у току брака један од супружника унесе зло у породицу, мораће да испуни оно казну коју за собом повлачи овакво злочиство.

Тражијемо правде осниваче породице, здарава нам нација треба.

За здраву нацију, — мање егзампа, више свести и савести!

Београд. Д-р Ј. Невољкић-Вучевић.

Реч-две домаћицама

После сасказа Маде Женске Антанте у Атини, који се одржао прошле године, — као и обично изишао је у јавности извештај о раду, захтевима и резолуцијама жена заступљених у Малој Женској Антанти.

Једнога дана састадох се са једном госпођом, с којом се дуго времена нисам видела. Она је узорна мајка и врсна домаћица; једна од оних жена које и без више наоборбе поседују здрав разум и природни интелект. Леда и породица њезин је круг, сва се предма одлагају деце (осморно) и кући која јој цвета.

Тада ми она рече:

— Збиља, пратим по новинама рад жена, и нешто ми се врло допало кад сам прочитала извештај Маде Женске Антанте. —

Шта ли је то тако интересно? —

— Ето, допало ми се то: што жене траже да се и домаћицама призна њихов рад, да се тај рад сматра као професија а да жена има права на мужевљев тељесни, т. ј. да извесним делом онога што он заслужи може и она без приговора располагати.

— Зашто ти се то особито допада? —

— Па, јасно је, ми трошимо толико

Жена Босне и Херцеговине на организовањом раду.

Кад се има на уму, да су, само прије 48 година, Босна и Херцеговина биле турске покрајине, у којима женска деца нису добили на основу наставу, затим, да по ослобођења, дејојнице нијезе могле бити редовне ученице гимназија и да се уопште на школовање женске деце врло дуго гледало с неповољерјем, — онда организовањом раду жена у овим покрајинама, збиља треба одати признанје.

Први походи организовањом рада жена у Босни и Херцеговини јављају се прије 38.

Прво женско друштво (Крпаторско Штедило Друштво Српкиња) основа учитељица Евина Сарајевић, у Сарајеву 1888. године.

Учителице су и доцније за дуго, биле најактивније раднице у женским друштвима. Варошка жена и ако је била примитивна, често и неписмена, брзо је схватила потребу удруживања и свесрдно је долазила на ред, јавна да се још није толико освијешћена да би увидјела корист удруживања.

Све до ослобођења женска друштва имала су искључиво хумани и национални циљ. Од ослобођења почиње и рад жена на широј основи. Жене се све више групишу према социјалним потре-

бама и све мање друштва узимају уско племенико обимље.

Јеврејке имају 3 женска друштва, сва три у Сарајеву, и сва три раде хумано просветни рад. Најстарија је „Лахуманијада“, основана прије 29 година, а остала по ослобођењу.

Послије ослобођења појавила су још друштва: „Добротворна Задруга Југословенки у Сарајеву“, Друштво жена Српкиња Хрваткиња и Словенки у Брчком, и, прије годину дана, „Добротворна Задруга Српкиња у Сарајеву“, која имају програм рада као и прије споменути друштва.

Од тих друштва овајуда се, својим радом, друштва, која имају посебан задатак. Така су: „Матерински Удружење“, основано у Сарајеву 1923. године, да пружи заштиту мајци и дјетету. „Привредна Задруга Дедојкаца“ у Сарајеву, основана на привредној бази. Чланице су једно домицијари друштва. „Удружење Примана за Б. и Х.“ и „Удружење кројачица, женских кројачица и модиста“ да заштите професионалане интересе жене у овим друштвима.

Женска друштва у Босни и Херцеговини могу се по раду груписати овако:

1. Друштва племенико-национална и јерско-национална са циљем хумано-просветним.

2. Друштва хумана са југословенским обимљењем.

3. Друштва хумано-привредна.

4. Друштва професионална.

5. Друштва феминистичка, са одлучно поведеном борбом за политичка и грађанска права жене.

Из овога кротики признава види се, да је жена у Босни и Херцеговини схватила важност организовањом рада, те је она проширила, према разним социјалним потребама.

Главни недостатак је, што у раду нема довољно система, што су снаге расцепчане, што је организација жена издјелана само у вароши и што јој се није припојила и младица радица. Но то су недостатоци опште природе, који се опажују у свима нашим крајевима, и о којима треба озбиљно повести рачуна, те их откланати.

Завршујући, а узевши у обзир све прилике, можемо ми наше душе рећи, да је жена у Босни и Херцеговини на раду истрајна и предана. Организовани рад жена у овим крајевима још је лијепо осећање, чији су резултат неколико кооперативних установа, као што су: Домови Училишта, Багаче Тријезе, Женске стручне школе и радионице и т. сл.

А на нама је да недостатке отклонимо, Сарајево.

Јованка В. Чубриновић.

времена око домаћих послова, око dece, не доспевамо да се посветимо своје усавршавању; а увек нам се приворава: шта радите ви жене, ваш посао није ништа.

— Зар је мука кувати, прати, крпити, и т. д. и осим тога, многа наша жена, нарочито из средње и нижег стања, која сама ништа не претрпеју није господар ни једног динара. Има људи који траже тачан рачун о издацима, а појма немају о кући и о њеним потребама, ако му затражиш новаца, као да му вучеш зуб из главе. Многа мора да украде од мужа или да га превари код обрачуна да може имати свој динар, за своју потробу. Истина, ја се не могу потужити, кој је муж у томе узор и ја сам слободна, али колико их има такових.

Прогрнатилла сам са симпатичноу њезине речи; запамтила сам их. Данас их износиш и обраћаш се женама домаћицама, с мољбом нека о њима размисле. Не каже се бадава: „кућа не стоји на земљи, него на жени“. И када та кућа зависи од жене која нема ни толико права да се бар економски (а за тим и политички) издједича са мушкарцем, онда кућа није довољно слободан и напредан, није кућа није где жена краљује, где она данас обавља беспримерним поштовањем све своје дужности, — за онај насущни хлеб, који многи жене присиједи.

Многе примере видела сам и чула; погледајте жене у маси.

Женски Покрет и вах је, домаћине! Он не тражи да ви оставите и забаталите своје огњиште, да се одречете дужности. Женски Покрет хоће да вас у животу и раду подкрепе и охрабри. Хоће да ви које немате ни времена ни начина да се социјално узгигнете, да о себи мислите, хоће да осветите један ослонац, који ће бити јак и моћан, ако га разумете као и споменуто госпођа.

Из дана у дан јављају се нове чланице, Ж. П. постаје жаргитне око кога се скупљају жене из свих слојева, па и ви све наћи ћете овде признање и потстицаја за ваш рад и тежке дужности које се често потцењују. Не заборавите да сте ви, домаћине, чувари огњишта, средштина породице, и стубове слободног народа, па је то доста да ваш позив буде и признат и награђен.

Уписујте се у чланице и читајте наши лист.

Сарајево Јела В. Остојић

Породично право, вели г-ђа Пламинкова, не разликује се много у прилици од старог Аустро-Угарског закона. Изгледа да се заборавило да су се прилике од 1811 год. јак оизмениле. Поред свесног и слободног човека, данас налазимо и на потпуно свесну и слободну жену. Стога више закон не сме базирати само на вољи човека, и на послушности жене, већ на заједничкој сарадњи оба супруга. Рад који врши жена у својој дому мора се сматрати потпуно равнaм лукарничко право мора водити такође рачуна о неспособности жене за рад, која често долази као последица брака или порођаја, мора водити рачуна о великом проценту напуштене жене и деце, о неадекватности деце и хаосу у плану ихове, алиментације. Средишн бракови немају потребе да буду законно регулисани, већ се ауторитет законски у главном има применити на оне, код којих љубав и добра воља више не постоје.

Парламент чешки ће ускоро имати прилике да дискутује о пројекту породичног права, који је израдио Н. Ж. С. у сарадњи са правницима. Пошто се закони доносе за дуг период година, морају се у закон унети реферме, које одговарају не само данашњем стању, већ које ће задовољити потребе и будуће породице. Г-ђа Пламинкова препоручује установљене судова, одређених за регулисавање неслоге у породичном животу, који одлично функционишу у Америци. Она је сигурна да ће такви судови имати добрих резултата у Чехословачкој, где удата жена није ни мало заштићена ако јој је муж пијаница или блудник, где је број развода брака врло велики и где није довољно загарантовано исплаћивање одређене суме разведеној или одвојеној животној жени. Жалостан положај разведених жена јавних чиновника заслужује такође да се и тим питањем позабавимо. Неправде намене разведеним женама приморале су их да се групишу и заједнички да захтевају, да се одреди стална пензија разведеним женама ако у 10 година живељу у браку, или женама које имају децу.

Г-ђа Пламинкова на крају протестује против сметње, које се у Чехословачкој преражава правницама да суде у судску полицијску службу. На крају узвикује да Чехословачка, која се хвали да је демократска земља, не сме бранити женама да ступају у разне јавне службе, и да сам Министар Правде вређа Чехословачки Устав, одузимајући женама она права и ону слободу, коју им сам Устав гарантује.

Овај изјевитиј гоје у сенату, у коме г-ђа Пламинкова устаје у одбрану права жене, имао је јакот одјека у широком слојевиши народа. Верујемо да ће имати добрих резултата за положај Чехословачке жене и трудимо се свим силама да омогућимо ускоро и нашој жени да преко својих заступница дигну глас у одбрану својих права и у нашем парламенту.

М. А.

Добротворна лутрија Женског Покрета

Цена 5 динара по комаду. Вучење 1. јуна 1927. г.

Жене! У интересу је свију нас да се наше лозови продају! Ми имамо искуства да се могу продати, да агилне и свесне жене могу доста уннити за своје слабије сестре, само кад хоће. Гастурјујте наше лозове! Помозите наше другове, да и оно може радити на постављеним циљевима: да жену заштити, помогне, просвети.

Обратите се 1 дописницом на Женски Покрет Сарајево, Корочева улица 15-11. — Свака од вас може продати 10—50 комада. Свака која само хоће.

„Хрватска Жена“ у Сарајево

Пошто се 23 пр. м. одржала рељовна годишња скупштина *Хрватске Жене*, имамо њене тачне податке, из којих се види како жене — кад имају смисла за рад — могу да дају много за општу ствар. „Хрватска Жена“ данас има 420 чланица у самом Сарајевоу. У прошлој години основала је у унутрашности 4 подружнице и повереништва; добила 2 члана са улогом по 1000 и 2 члана са по 500 Дин. Од чланицине приходе је био 17.800 Дин. а цело годишњи промет износио је Дин. 133.000. Имовина је за 1926. г. порасла за 60%.

Друштво организје тецајезе китичаства и ручног рада од којих ризи своје приходе; а уједно оспособљава девојке за занат и обрт. Дале, приређује чајанке и предавања од којих такође има неки приход. Таксе се полагају г-ђу Др. Зденку Смеркаг, проф из Загреба, која је у децембру одржала испрчно предавање „О жени и култури човечанства“. Присутне су биле многе одборнице из свих женских удружења у Сарајевоу. — „Хрватска Жена“ ради! — Ј. О.

Промезе у изборном закону у Егљској

По постоећем изборном закону жене у Егљској имају право гласа после навршене 30. године, док мушкарци уживају то право од 21 год. Министар председник Балдини у последњој изборној борби обећао је да ће предложити реформисати изборни закон па коме би и жене имале право гласа од 21. године. На тај начин број бирача у Егљској порастао би за 5 милиона. Али у јавности чују се гласови против те изборне реформе. Стога је министар председник Балдини предложио да се одржи једна конференција од заступника свих политичких странака. Конзервативна партија предлаже компромисно решење: да се прво гласа да и људима и женама по навршеној 25. години, и на тај начин да се дође до равноправности са све грађане.

Курсеви у Женском Клубу

У Женском Клубу одржавају се:
I. Шестомесечни курс за прављене шиира, после положеног испита стице се право за отварање самосталне радње.
II. Двомесечни курсеви за прављене шиира.
III. Тромесечни курсеви кројења и шиивна халина, настава је теориска и практична.
Упис се врши сваког дана сем празника у Женском Клубу; Кн. Михајлова 46. I.

Забрана посећивања јавних локала

У којима се игра, наредила је лозанска полиција деци и младежи оба пола до 18. године. Руцне забране казни се. Казна предвиђена за младеж је, за њихове пратице и власнике локала. За јавне локале сматра лозанска полиција све оне, који су свакоме слободно приступити.

Успесне забране алкохола

Године 1919. забраниле су Јед. државе свев. Америке алкохол. За пет година забране — тако каже статистика — попили су Американци за 108 милиона хектолитара више млека него у г. 1913. За исто време порасло је становништво за 8% а, а консум млека за 30%. На сваког становника Америке у г. 1924. дошло је по 207 литара млека, докду Егљској у истој години само по 64 литара.

КРАТКЕ ВЕСТИ

Објашњење. — Многи питају да ли ће поред овог листа изађити и даље Женски Покрет као часопис... Неће.

Претлатницима. — Ушли смо у 27. год. а има много претлатника који нису измирили претлату ни за 1925 г. Неуредном излазењу листа криве су само неуредне платине јер Женски Покрет је прима лист ред је да врати, а ко га прима лужни је да плати.

Добротвор Женског Покрета. — Г-ђа Аспација Алековић-Јеко унела је свој пак. пријатељу г-ђу Злату Бабић за члана добротвора Жен. Покрета са улогом од 500 дин.

Управа Покрета јој топло благодари.
Саучеље. — Наша председница, власник нашега листа, г-ђа Дејер, изгубила је своју милу и добру сестру Златку Наше искрено саучеље.

У Женском Клубу

Кнез Милоша ул. 46

има само још 5 места за цео пансион, такође прелазе за преноћишта као и добра домаћа храна

цео пансион	1000 дин.
преноћиште с доп.ком	25
ручак месечно	450
ручак и вечера месечно	650

Жене у парламенту.

Говор г-ђе П. Пламинкове, сенатора у Чешкој

У јесељем заседуњу чешкога парламента одржао је неколико интересантних говора, међу којима се налази и говор г-ђе Пламинкове. Кољико ради упознавања наше јавности, а нарочито наших жена са активнишоу жене у парламентима земаља у којима оне имају право гласа, толико и због саме садржине говора, желимо да га у кратко изнесемо.

Ова интелегентна сенаторка, одличан говорник, почела је свој говор критичком начина на који се доносе закони у чешком парламенту. Сенаторка сматра да хитно доношење закона онемогућава свестрану и озбиљну студију законских пројеката, као консултовање заинтересованих корпорација, што би било неопходно потребно ако се жели да закони одговарају најбоље стварним потребама и жељама народа. Додирнувши затим унутрашњу политику своје земаље, г-ђа Пламинкова прелази на ревизију грађанског закона, хвалени начин на који Министарство Правде припрема овај законски пројекат: чим је пројекат био израђен објављен је у циљу свестране критике, која је била веома потребна.

ПЛАН

Добротворне Лутрије Женског Покрета у Сарајево

Одобрењем Министарства Пољопривреде и Вода оделене за Пољопривреду под бројем 8665-1 од 5. марта 1926. г. дозвољено је горњу лутрију. Чист приход лутрије намињен је на отварање школа за сеоске домаћине, потпору сиромашним женама и отварање хигијенских и аналфабетских тецајеза.

Ова је лутрија под државним надзором.

ЗГОДИТЦИ:

1 по 10.000 =	Динара 10.000—
1 " 5.000 =	" 5.000—
1 " 2.500 =	" 2.500—
2 " 2.000 =	" 4.000—
5 " 500 =	" 2.500—
10 " 300 =	" 3.000—
10 " 200 =	" 2.000—
20 " 150 =	" 3.000—
100 " 50 =	" 5.000—
200 " 20 =	" 4.000—
300 " 10 =	" 3.000—

650 згодитака Укупно динара 44.000—

Вучење је 1. јуна 1927. године.

Извучени згодити исплаћивање се од 1. јула до 1. августа 1927. г.

ЦИЈЕНА ЈЕ СРЕЊИ 5 ДИНАРА

Обор Женског Покрета у Сарајево
Корочева ул. 15/11.